

Asia: VN/18780/2023

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi).

Lausunnonantajan lausunto

Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?

Oulun seudun kuntien lausunto (Hailuoto, II, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä)

Sidosryhmät oli arviointiohjelmassa tunnistettu. Kuitenkin alueet (kaupungit, kaupunkiseudut ja maakunnat) tulisi ottaa tiiviimmin tuottamaan tietoa elinkeinoelämän ja työssäkäynnin sekä huoltovarmuuden ja turvallisuuden tarpeista tilannekuvan ja suunnitelman päivittämiseen. Pelkästään muutama alueellinen/teemakohtainen tilaisuus ei ole riittävää vaan tarvitaan tiivistä sekä suoraa vuoropuhelua ja tiedon tuottamiseen liittyviä toimenpiteitä kaupunkiseutujen ja maakuntien kanssa esimerkiksi alueellisissa liikennejärjestäytön kokouksissa ja mahdollisissa alueellisissa työpajoissa. Aikaisemmin vuoropuhelu on katkennut suunnitelman toteutukseen liittyvien suunnitteluohjelman ja investointiohjelman valmistelussa.

Arviointiohjelmassa tulisi vielä konkretisoida maankäytön ja liikenteen vuorovaikutuksen ja yhteensovittamisen menetelmiä. Liikennejärjestelmän ja maankäytön kehityksen näkökulmasta VJS-työssä on tärkeää hahmottaa, mitkä strategiset valinnat vievät kohti pitkänaikavälin tavoitetilaa

Teemakohtaisiin tilaisuuksiin tulee lisätä teematilaisuus joukkoliikenteestä ja liikkumispalveluista. Nyt tämä teema puuttuu.

Suunnitelman tavoitteille tulisi muodostaa määrälliset tai laadulliset mittarit, joiden kautta vaikutuksia arvioidaan ja saadaan aineksia tavoitteita tukevien toimien valintaan ja priorisointiin.

Kuntien ja kaupunkiseutujen lausunnoille on varattava tarpeeksi pitkä aika (6 viikkoa) erityisesti Liikenne 12 suunnitelman ja investointiohjelman osalta. Myös suunnitteluohjelmanluonnos ja perusväylänpidon perussuunnitelma on asettava myös nähtäville niitä valmisteltaessa.

Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).

Valitettavasti Liikenne 12 suunnitelman kolme tavoitetta saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus eivät ole näyttäneet aikaisemman suunnitelman toteutuksessa ja investointiohjelmasta tarvittavalla tavalla Pohjois-Suomen ja Oulun seudun osalta.

Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös alueellinen vaikuttavuus erityisesti elinkeinoelämän kasvun ja turvallisuuden sekä alueiden erityispiirteet. Pelkkä vaikuttavuuden arviointi ilman alueellista tarkastelua painottuu liikaa liikennemäärään ja eriarvostaa mm. Oulun seudun suhteessa eteläiseen Suomeen.

Muuttunut toimintaympäristö on muuttanut Pohjoisen roolia erityisesti turvallisuuden ja huoltovarmuuden, mutta myös kansallisen kasvun kannalta merkittävästi. Myös Suomen Natoon jäsenyyden tuomat muutokset sotilaallisen liikkumisen tulee huomioida myös vahvemmin. Edellä mainittuihin asioihin liittyen koko Suomen toimintaympäristö on oleellisesti muuttunut ja nämä tulee vahvasti näkyä Liikenne 12 suunnitelman visiossa ja tavoitteissa sekä rahoituksesta. Esimerkiksi viranomaisten puolelta laajasti tunnustettu tarve meriliikenteen vaihtoehdoista ja huoltovarmuuden kannalta välttämättömistä uusista reiteistä länteen tulee huomioida entistä vahvemmin tavoitteiden asetannassa – myös elinkeinoelämää tukevat toimenpiteet eivät ole saaneet tarvittavaa painoarvo. Myös EU:n liikennepoliittiset tavoitteet tulee huomioida tavoitteissa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom julkaisema liikenneverkon strateginen tilannekuva on yksi tärkeä lähtökohta investointiohjelman laatimiselle. Liikenneverkon strateginen tilannekuva on muuttunut suuresti Ukrainan sodan takia. Pohjoisen merkitys on kasvanut entisestään. Etelä-pohjois-suuntaiset raide- ja maantieyhteydet sekä yhteydet Ruotsiin ja Norjaan ovat elinkeinoelämän, matkailun ja turvallisuuden kannalta entistä tärkeämmässä osassa liikennejärjestelmän kehittämisessä.

Oulun seudun merkitys Pohjois-Suomen talouselämälle sekä kansalliseen ja kansainväliseen saavutettavuuteen on merkittävä. Pelkästään Pohjois-Suomeen kohdistuvat investointien on arvioitu olevan yli 60 miljardia tämän vuosikymmen loppuun mennessä. Hallitusohjelmassa Pohjoisen merkitys on huomioitu ja pohjoisen ja koko Suomen kasvun, turvallisuuden ja saavutettavuuden kehittämiseksi käynnistetään Pohjoisen ohjelma. Arviointisuunnitelmassa yhteiskunnallista tehokkuutta arvioitaessa ei korostu tarpeeksi elinkeinoelämän mittavien investointien merkitys koko Suomen taloudelle ja kasvuille. Tämä tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa ja myös turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät kriteerit, jotka nyt eivät näy arviointiohjelmassa

yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Näin saadaan yhteiskunnallisesti kaikista vaikuttavimmat hankkeet toteutukseen.

Hallituskaudella tulee varmistaa vision toteutuminen, jotta liikennejärjestelmä on todella saavutettava ja tasa-arvoinen eri käyttäjäryhmille. Elinkeinoelämä nojautuu tulevaisuudessa yhä enemmän kestävään liikkumiseen, jossa joukkoliikenteen merkitys korostuu. Työmatkaliikumiselle tulee luoda suotuisat edellytykset niin, ettei työmatkaliikumisen hinta nouse esteeksi työvoiman saatavuudelle. Kaupungistuminen ja ihmisten liikkuminen kasvaa tulevaisuudessa ja taloudellisesti tehokas joukkoliikennejärjestelmä mahdollistaa kasvun kestävästi. Joukkoliikenteen kehitys on ollut suotuisaa ja kasvavat asiakasmäärät kertovat sen olevan tärkeä osa liikennejärjestelmää. Kestävien kulkutapojen kehitys on varmistettava jatkossa myös rahoituksen näkökulmasta, eikä kehitykselle saa asettaa esteitä. Visiossa tulisi nostaa esille enemmän joukkoliikenteen merkitystä elinkeinoelämälle. Mikäli kestävien kulkumuotojen rahoitusta seuraavan hallituskauden aikana heikennetään, voi tämä olla esteenä työvoiman liikkuvuudelle ja kestäväälle kehitykselle. Taloudellista kestävyyttä tulisi arvioida kokonaisuudessaan, eikä yksittäisten toimintojen kautta.

Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

SOVA:n osalta Oulun seudun kunnat kiinnittävät huomiota kuntien kanssa käytävään vuorovaikutukseen. Jos suunnitelma sisältää esityksiä kunnille osoitetuista toimista, ne pitää valmistella yhteistyössä kuntien kanssa ja tämä tulee huomioida vuorovaikutussuunnitelmassa.

Krüger Claes

Oulun kaupunki - Oulun seudun kuntien lausunto (Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä)